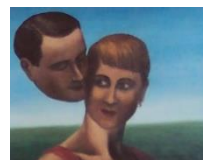

Szerb Antal: Utas és holdvilág

Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2016.

Évek óta készítek könyvajánlókat. Olyan azonban még nem tettem, hogy egymás után ugyanazon szerzőtől ajánlok művet.

Előfordult már, hogy egy Önöknek tetsző könyv elolvasása után a szerzőnek másik írását is azonnal el akarták olvasni? Velem igen. Most is ez történt. A királyné nyakláncá c. történelmi mű felkeltette az érdeklődésemet az író, Szerb Antal iránt, és tovább olvasásra sarkallt. A választásom leghíresebb regényére, a több nyelvre lefordított Utas és holdvilág-ra esett (1937).

„A magát kereső ember önelemző regénye.” E kissé filozófikus meghatározás némiképp érthetetlen eseményeket, túl komplikált (olykor pszichopata) szereplőket, viszont valódi érzelmeket jelentett számomra. De lássuk sorjában!

Főhősünk, a fiatal Mihály nászúton tartózkodik Velencében. Nyugtalanító érzés távolítja el újdonsült hitvese mellől: olaszországi körútjuk során kiderül, hogy mindkettejük nagypolgári származása ellenére, vélemény- és értékrendjük eltérő. Ráadásul Mihályt kísérti a múlt: kora ifjúságának kamasz szereplőit, szerelmét, érzéseit, eseményeit szeretné visszakapni és tovább folytatni.

Nászútjukon megosztja feleségével, Erzsivel középiskolás korának meghatározó élményeit. Akkor kötött életre szóló barátságot egyik osztálytársával, Ulpius Tamással és annak húgával. Különös - egzaltált és önsorsrontó - testvérpárról van szó. Mihály, Tamás kezdeményezésére és biztatására, vele együtt kísérel meg öngyilkosságot (megússzák), Ulpius Évába pedig menthetetlenül beleszeret. Tamás pár év múlva mégiscsak megöli magát, a lány pedig testvére halála miatt érzett bánatában eltűnik a nagyvilágban. Mihály a nászútján döbben rá, hogy még mindig Ulpius Évába szerelmes.

Egy olasz kisvároskán átutazóban a főhős leszáll a vonatról kávézni, de lekési azt. Mire rájön arra, hogy Erzsit követendő, ellentétes irányba tartó vonatra szállt, már nem is akar visszafordulni. A földrajzi távolság növekedésével lelki értelemben is gyorsan szabadul meg feleségétől. Ebben a szerkezeti részben Mihály zarándokutatót jár be: egyfajta kanosszát, melyen pénz nélkül, éhezve, fázva, rongyosan, éppen csak életben maradván vergődik át.

De nem adja fel a keresést. Végleg leszámolva Erzsi emlékével, a cél: megtalálni Ulpius Évát, bárhol, bárhol, bárhol rejtőzve éljen is a világban.

S hogy mi lesz a kamaszkor emlékeinek bilincseit hordozó regényhős sorsa? Megtalálja-e a szerelmét valaha? Visszatér-e az őt hazaváró családjához? És Erzsi? Hogyan, hol és ki mellett leli meg élete értelmét fiatal férje szökése után?

A válaszokat megtalálják a könyvben. Nem könnyű olvasmány, de érdekes irodalmi kaland.

Szerb Antal személyiségét ellentmondások jellemezték. Főhősének, Mihálynak a folytonos ingadozásai a felnőttéskor-kamaszkor, polgári lét-lázadás, élet-halál között az író életében is folyamatosan jelen voltak. E regénye is ellentmondásos: egyrészt komoly vallás- és filozófiatörténeti fejtegetéseket tartalmaz, más tekintetben lektürszerű.

„E könyv erkölcsi egyenlegét abban lehetne megállapítani, hogy csupa freudista komplexumú, szexuális alapon beteg és öngyilkosságra sóvárgó vagy buzdító között **egy** egészséges érzékű szereplője van, az is házasságtörő.” (Erdősi Károly, kritikus)

Sz. Rendes Marianna

könyvtáros

